

LISZT FERENC MAGYARSÁGA

Csekey professzor előadása az egyetemen

(A Délmagyarország munkatársától.) Dr. Csekey István egyetemi tanár mint az Egyetem Barátai Egyesületének főtitkára, több, mint négy esztendeje rendezte a szabadegyetemi előadásokat, amelyek magas színvonalra fejlődtek. Kiváló bel- és külföldi, szegedi és budapesti előadók szerepelnek, megszólalnak a társegyetemek kiválóságai is. A szabadegyetemi előadásoknak nagy szerepük van Szeged kulturális életében. Állandó, nagy tömegű publikumot vonzanak, valóságos összekötői lettek az egyetem és a város közönsége között. Tegnap Csekey professzor foglalta el az előadói széket, az ülést dr. Ereky István egyetemi tanár, az Egyetem Barátai Egyesületének elnöke vezette. Megjelent az ülésen dr. Vitéz Imecs György főispán is, aki ezúttal először vett részt nyilvános összejövetelen.

„Liszt Ferenc származása, az újabb kutatások tükrében” címen tartotta meg rendkívül érdekes előadását Csekey professzor. Búvárkodásainak eredményét tárta fel könnyed, népszerű formában. Liszt körül ugyszólván csak a származás kérdése volt mindmáig tisztázatlan. Híres embereknek a glorifikálás szabad utat enged a képzelet csapongásának. Így történt, hogy Liszt első komoly életrajzírója, Ramann Lina, családját a nemes, illetve báró, sőt gróf Lisztly-családdal hozta kapcsolatba, holott ez az erdélyi szász eredetű család főgon a XVII. század végén teljesen kihalt. Ennek ellenére még a Liszt-év magyar előadói is folytonosan erről beszélnek. Hivatkoznak a nagy történetíró, Takáts Sándor 1928-ban megjelent tanulmányára, amelyben azonban csak azt olvassuk, hogy a korabeli hírlapok megírták, hogy Liszt családja már Zsigmond királytól kapott nemességet s családját rokonság fűzi a Thurzókhöz. Ez azonban csak zurnalisztikai beállítás volt. A rokonságot és a nemességet senkinek sem sikerült bebizonyítani. Azt is megírta Ramann, hogy Liszt dédatyja, Sebestyén, alacsonyabb rangú tiszt volt az I. császári huszárezredben. Ebből az életrajzírók daltás huszárfőhadnagyot csináltak. Holott most az anyakönyvi adatok feltárásakor kitudt, hogy Liszt Sebestyén 1793-ban halt meg a mosonmegyei Rajkán mint „özvegy zsellér” 90 éves korában. Így legfeljebb, ha a huszárkáplárságig vihette.

— Liszt Ferenc atyjára és nagyatyjára vonatkozólag — folytatta —, igen érdekes adatok tömegét tartalmazza a herceg Esterházy-féle család levéltár, amelynek idevonatkozó irományait Csekey professzor a herceg engedélyével először használta fel. Már nála, sőt atyjánál, a mester nagyatyjánál is jelentkeznek a zenei képességek. Ez utóbbi az Esterházy-birtok több községében tanítóskodott. Aztán elbocsátották, sokat nélkülözött, majd munkás volt a herceg pottendorfi postógyárában. Mint orgonista halt meg ugyanitt. Háromszor nősült és 26 gyermeke volt. Első feleségét Slezák Borbálának hívták. Ettől született Ádám, a mester atyja. A Liszt-nagyapa a hercegi levéltár személyi indexei szerint nevét még List-nek írta és csak németül beszélt. Ferenc atyjának szintén német volt az anyanyelve, de keveset beszélt magyarul és latinul is. Ő már mindig magyarosan írta a nevét.

— Miután a List-család már a XVIII. században igen elterjedt volt azon a vidéken, sőt evangélikus ágai ma is élnek, nyilvánvaló, hogy a család eredetileg guttesinné nyugatmagyarországi deutsch-ungar volt. Ezekből az Ankerschmidtekből tömördek jó magyar származott. Ha Liszt itthon maradt, ép úgy elmagyarosodik, mint számtalan nyugatmagyarországi német. A romantika korszakában ezek a németek már csak nyelvükben voltak azok, de lelkükben magyarok voltak. Nincs rá tehát semmi szükség, hogy Liszt származását mondákkal vegyük körül. Anyai ágon méginkább német volt, mert hisz anyja, Lager Anna Mária Kremsben született, ennek anyja pedig, Schuchmann Franciska Romána Ettingből, Bajorországból származott.

— Annál nagyobb a magyar rög dicsősége — mondotta ezután a professzor —, hogy Liszt Ferencet magyarra tette. Mert annak ellenére, hogy német szülőktől származott és nyelvünket nem beszélte, ami különös életkörülményeinek volt az eredménye, mégis magyar volt és marad is kizárólag azért, mert annak érezte és tartotta magát. Magyarának vallotta magát ezerszer és ezerszer írásban és szóban, nyilvánosan és magánbeszélgetésben, műveiben és leveleiben. Magyar volt szóval és tettel egyaránt. Ma nem forog fenn már semmi kétség a tudományban afelől, hogy a nemzetiségre egyedül a belső érzület a döntő.

Gyönyörű önvalomásaiban mutatta be ezután Csekey professzor Liszt lángoló magyar hazafiságát. Nem kényszerítette senki rá, hogy magyar-nak vallja magát, mégis mindig és mindenütt büszkén mondta magát e nagy és nemes nemzet hű fiának. „Meg kell nekem engedni, írja báró Augustnak, hogy — eltekintve a magyar nyelvben való sajnálatos járatlanságomtól — születésemtől a siromig, szívemben és lelkemben magyar maradjak és ennek folytán a magyar zene kultúráját komolyan ápolni kívánjam.” Ugyanannak írja: „Valamennyi élő művész között én vagyok az egyetlen, aki büszke hazára mutathat... Szerencsecsillagom azt mutatja, hogy Magyarország egykor büszke lehet rám.”

— De semmije sem volt annyira magyar, mint a muzsikája. Liszt zenéje hangokba süritett magyarság. Az ő magyar rapszódái mutatták be a külföldnek a magyar jelkiséget. Csoda-e, ha mint nemzeti hős áll hazája előtt. „Bebizonyult és kétségtelen, hogy a nemzeti büszkeség alkotó eleme vagyok” — írja 1856-ban. Ez a nagy ember, aki-

nek uralkodók állanak utjában sorfalat, akinek hercegnők omlanak a lába elé, akihez versek százait dalolják Európaszerte a költők, korának ez a leghíresebb embere — a miénk. Csoda-e, hogy honfitársai a nemzeti zene génuszának megtestesítőjét látják benne, akit immár elszakíthatatlan szálak fűznek nemzetéhez?

— Példájából azt is láthatjuk, — fejezte be előadását a professzor —, hogy az általános emberi mellett mire képes a magyar szellem és milyen kincseket rejt magában a magyar földről kiindult európai lélek. „Juhász Gyulának, Szeged költőjének ódájából idézve zárta be előadását a következő versszakkal:

Oh nagy világnak hírhedt zenésze,
Kinek csodás és gazdag hűrokon
A legnagyobb költő hódolt szerényen,
Lélekben és zenében oly rokon;
A kései kor bánatos művésze,
Hogy emlékezzék méltón vissza rád,
Ki egykor lázban és gyönyörben égve,
Világot járva hódítál hazát,
S míg arany és taps váltakozva csengett,
Magyarnak tudták ott kiáltani Liszt Ferencet!

A mindvégig érdekes és szelleme előadást a nagyszámú közönség lelkesen megtapsolta. Az előadónak Ereky professzor elnök mondott köszönetet.

Nem élhetek muzsikaszó nélkül

Móricz Zsigmond filmje.

Szombat Belvárosi

Lesz-e külön polgármesterhelyettesi állás?

Rövidesen jóváhagyják a státusz-szabályrendeletet

(A Délmagyarország munkatársától.) Nemrég az a hír érkezett Szegedre, hogy a belügyminiszter nem hagyja jóvá a városi státusz szabályozásáról szóló közgyűlési határozatnak a polgármesterhelyettesi állásra vonatkozó részét, hanem elrendeli a közigazgatási törvény rendelkezéseinek megfelelően a külön polgármesterhelyettesi állás megszervezését és így Szegeden is ki kell majd írni erre az állásra a pályázatot. Eddig, mint ismeretes, az volt a helyzet, hogy külön polgármesterhelyettesi állás nem volt a városnál, a polgármesterhelyettesi teendők ellátásával a közgyűlés a tanácsnokok és a főjegyző közül jelölt ki valakit és a polgármester helyettesítésével megbízott tanácsstag nem kapott polgármesterhelyettesi fizetést, csak meghatározott működési pótlékot. A belügyminiszter annakidején fölhevítve a várost a polgármesterhelyettesi állás megszervezésére, a közgyűlés azonban decemberben úgy határozott, hogy ezt fölösle-

gesnek tartja, mert a polgármesterhelyettesi teendőket elláthatja bármelyik ügyosztály vezetője és így inkább a negyedik tanácsnoki állás visszaállítására van szükség.

Dr. Pálffy József polgármester, aki az elmúlt napokat Budapesten töltötte, érdeklődött a belügyminisztériumban a kérdés iránt és azt az értesülést szerezte, hogy a belügyminiszter minden valószínűség szerint komolyabb változtatás nélkül, eredeti formájában és tartalmával jóváhagyja a közgyűlés státusz-határozatát, tehát nem ragaszkodik a külön polgármesterhelyettesi állás megszervezéséhez. A belügyminiszter jóváhagyását tartalmazó leirat állítólag rövidesen megérkezik Szegedre és akkor — ha ehhez is hozzájárul a belügyminiszter — hamarosan ki fogják írni a pályázatot az újonnan szervezett és a megüresedett állásokra, köztük a negyedik tanácsnoki állásra is.

TISZTVISELŐCSERE TIZENKÉT VIDÉKI VÁROS KÖZÖTT

(A Délmagyarország munkatársától.) Érdekes mozgalom kezdődött a vidéki városok között. Azt a gondolatot akarják megvalósítani, hogy egy bizonyos időre egymás között kicserélik a tisztviselőket. A tisztviselőknél ezzel a cserével lehetővé válna, hogy a városi tisztviselők megismerjék más városok igazgatását, cserehelyükön pedig előadásokban ismertetnék a maguk városának adminisztrációját. Ezzel a városok közötti összeköttetés is megélné.

A terv kivételére egyelőre tizenkét várost vonnának be, ezek a városok a következők: Szeged, Sopron, Szombathely, Pécs, Győr, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Debrecen, Miskolc, Kecskemét, Hódmezővásárhely és Szentek. A terv szerint bekapcsolódni később a városközi tisztviselőcserebe Budapest is és szó lehet arról, hogy egy nagyobb külföldi városok között is megindulna a tisztviselő csereakció. Később kialakulhatna egy városközi kulturális szolgálat a tizenkét magyar város és a nagyobb külföldi városok között.

A vidéki városok rövidesen kijelölik megbízottait és ezek valamelyik városban, valószínűleg Szegeden ülnek össze, hogy a tisztviselőcsere részleteit megbeszéljék és kidolgoz-

zák azt a tervezetet, amelynek alapján az akció megindulhat. A nyers tervezet szerint gondoskodás történne arról is, hogy a cserebe adott tisztviselőket anyagi tekintetben se érhesse hátrány. Mindegyik tisztviselő új helyén a cserebe elmozdított tisztviselő illetményeit kapná és így az idegen tisztviselő semmiféle költségvetéssel nem jelentene a városok számára.

A csereviszony előkészületeit még ebben a hónapban megkezdik. A terv szerint egyszerre egy, esetleg két tisztviselőt küldenének ki a városok és a csereidőt úgy szabnák meg, hogy azalatt kényelmesen tanulmányozhassa a kiküldött tisztviselő cserehelyének igazgatását. Ha a cserebe küldött tisztviselő visszaérkezik, akkor tisztviselőtársai előtt előadásokban számol be arról, hogy új helyén mit tapasztalt és az igazgatás szempontjából hogyan lehetne értékesíteni ezeket a tapasztalatokat.

Szó van arról is, hogy a vidéki városok alapítványait tanulmányi kirándulásokra és időnkint 3-4 napra egy-egy tisztviselőcsoport utazna el az egyes városokba, hogy a köz-igazgatás menetét és az adminisztrációt tanulmányozza.